

הדף היומי

מדרשית הדף היומי

הבית הרוחני שלך

עלון יומי ללומדי הדף היומי יו"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ת"

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

מסכת ברכות - דף 1

סיכום הדף

נושא היום: חטאים. שירה של דוד. חזקיהו המלך. אלישע והשונמית. הנהגות בתפילה.

בשכונתו של ר"מ גרו ברונים שהציקו לו, **חשב ר"מ** להתפלל שימותו, **אמר לו ברוריה אשתו**, הרי לא נאמר **ותמו חטאים**, אלא **חטאים**, א"כ תתפלל שיחזרו בתשובה וממילא לא יהיו חטאים ולא יהיו רשעים. **התפלל ר"מ** וחזרו בתשובה.

אמר צדוקי לברוריה אשת ר"מ, מדוע נזכר בפסוק **ורני עקרה לא ילדה**, הרי אם לא ילדה אינה שמחה. **אמר לו** ייתבונן בסוף הפסוק, והכוונה שכונת ישראל שמחה שלא ילדה בניו משל לנהנים כגונים.

שאל צדוקי את רבי אבהו, בסדר הפסוקים בתהילים היה צריך לכתוב את משלך שאלו זודו במערה, לפני מרדית אבשלום. **אמר לו רבי אבהו**, קשה לך היות ואינו דורשים סמוכים, אבל בדברי הלימוד שיש לדרוש **סמוכין** בכוונה נסמך מעשה אבשלום למלחמת גוג ומגוג, שלא יתפלא אדם ויאמר שאין עבד מורד ברבו, שהרי כבר היה בן מורד באביו **(אבשלום בדוד)**.

אמר ר"ח בשם רשב"י, אמר שלמה המלך על אביו **זוד המלך** "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה", על חמשה תקופות אמר שירה, **אמר מעל ר"מ** **אמר לו** וכל קרבי את שם קדשו" **ב יצא לאור העולם** והסתכל בכוכבים ומזלות "ברוך ד' מלאכי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברוך ד' כל צבאיו" **ב יקם משדו אמו** והסתכל בדדיה "ברכי נפשי את ד' ואל תשכחי כל גמוליו" **כל גמוליו ביאר רבי אבהו** שדדיה במקום הלב ולא כשאר "והטובה **לרב יהודה**, שלא יסתכל במקום ערוה. **לרב חמנא** כדי שלא יינק ממקום הטינופת. **ד יום המפתח של רשעים** "ותמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ד' הללויה" **ה נסתכל ביום המפתח** "ברכי נפשי את ד' אלקי גדלת מאד הודו לבשת" **ביאר רבה רב שיאל**, פסוק זה מתייחס ליום היתירה, מזה שנאמר בהמשך "והסחיר פניך יבהלו מוסף רוחם ויגעו".

רב שמי בר עוקבא או מר עוקבא היה אצל **רבי שמעון בן פזי** שסידר את האגדות לפני רבי"ל, **ושאלו** מה הכוונה "ברכי נפשי את ד' וכל קרבי את שם קדשו", **ביאר לו** קרבי יתבאר, שאדם לא יכול להפחית רוח בצורה שיוצר, **ואילו הקב"ה** יוצר צורה בתוך צורה **(עובר במעי אמו)** ומטיל בו רוח ונשמה. וזה מה הקב"ה יוצר והוא לנצח, ואילו אדם שיוצר מתבלה עוד לפני יצירתו.

אמר רב שמי או מר עוקבא, כוונתי הייתה לשאול כנגד מי אמר דוד המלך ה' "ברכי נפשי" **אמר לו** כנגד הקב"ה וכנגד נשמה. **א** הקב"ה מלא כל העולם. נשמה את כל הגוף. **ב** הוא ואינו נראה, כך הנשמה. **ג** הקב"ה זן את כל העולם. נשמה מזינה את כל הגוף. **ד** טהור, אף נשמה. **ה** הקב"ה בחדרי חדרים, אף נשמה. **ו** תבא נשמה ותשבח להקב"ה.

חזקיהו המלך היה צריך להתייעץ עם **ישעיהו הנביא** ודנו מי יבא למי "מי החכם ומי יודע פשר זאת", **חזקיהו** טען כשם שארלוהו הלך לאחאב, וכי יבא ישעיהו אליו. **ישעיהו** טען שיהיה המלך בא אלישע.

הקב"ה הביא יסורים על חזקיהו המלך וכמו לישעיהו שילך לבקר את החולה. **אמר לו** "צו לביתר כי מת אתה ולא תחיה" לא בנהו"ל ולא לעוה"ב. משום שלא עסקת בפריה ורביה. **טען חזקיהו** שהרי ראה בגבואה שבניו לא ילכו בדרך הטוב, **אמר לו ישעיהו** אתה תעסוק במה שמוטל עליך לעשות, ומה שנח להקב"ה לעשות הוא יעשה.

אמר חזקיהו, תן לי ביתך לאשה ואולי בזכות שנינו יצאו בניו מעולים. אמר לו ישעיהו כבר נגזרה גזירה שמתוכם. **אמר לו חזקיהו**, אל תוסיף על נבואתך שהרי מקובל מפי זקני דוד המלך שאפילו חרב חדה מונחת על צאורו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים. **וכן אמר ברביה** שאמר ר"ח ור"א. המשך נמצא בהל' **נשא חזקיהו** את ביתו של ישעיהו ונולדו להם מנשה ורובשקה. הרבנים חזקיהו על כתפיו להביאם לבית המדרש, שמע שאחד אמר שראש אביהם רחב כדי לצלות עליו דנים, ושני אמר רחב כדי להקריבו עליו ע"ז, השליכם לארץ, מנשה חי, ורובשקה מת. קרא על עצמו "וכלי כליו רעים".

אמר רב חנן אפילו המלאך הממונה על החלומות אומר לו שמחר יומו האחרון, כי ימנע מהתפלל כי ברוב חלומות הבלים ודברי הרבה כי את האלקים ירא".

יוסי חזקיהו פנו אל **הקבר** ויתפלל אל ד', **לרבי לו**, הזכיר את הקבר ששעשה השונמית לאלישע הנביא והחיה את רב"ל, **ובקש** בזכות שלמה המלך שיחיה את בית המקדש בכסף זהב.

זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם **והטוב בעיניך עשיתי**, "הטוב **לרב יהודה בשם רב** שספר גאולה לפתלה. **לרבי לו**, שגנז ספר רפואות לאחר שראה שלא בוחסים בד' אלא ברפואה.

דברים עשה חזקיהו המלך, חזו לו, על **א** גנז ספר רפואות. **ב** כתת נחש הנחשת שעשה משה רבינו במדבר. **ג** גרר עצמות אביו על מטה של תבלים. **ד** **לחזו לו**, סתם מי יחזון שלא יהיה שתייה למלך אשור, ולא אזוד שיהיה לו לסמוך על הצלה מלמקד"ה. **ה** הוריד דלתות הכול ושגרו למלך אשור. **ו** עיבר את השנה לאחר שהתחיל ניסן **ואמנם** "החדש הזה לכם ראש חדשים" ולא שייך לעבר בניסן **אולם** טעה בהלכה שלמד שמאל שלא מעברים גם ביום ל' אדר, היות וראוי להיות ניסן בחודש חסר, **והוא עיבר בל'** אדר היות וסבר שלא אומרים ר"אוי".

אמר ר"ח בשם רבי יוסי בן זמרא, **משה** ביקש בתפילה בזכות האבות, ונענה בזכות עצמו, **ביקש** "זכור לאברהם וליצחק לישראל עבדך", **ונענה** "לולי משה בחיורו עמד בפרך". **חזקיהו** ביקש בזכות עצמו ונענה בזכות אחרים, **ביקש** "זכור נא את אשר התהלכתי לפניך", **ונענה** "למען דוד עבדך". ואמר רבי"ל אפילו שנענה חזקיהו אבל מוגדר "שלום מר" הודיעו לו שיתפרש מחוליו ולא בזכות עצמו.

האשה השונמית שעשתה לכבוד אלישע הנביא "עליית קרב קטנה", **וחלקו רב ושמואל מ"ד** עשו תיקרה לקומת העלינה. **למ"ד** חילקו האסדרה לב' חלקים. **"קבר"** הכוונה יתבאר 'מחיצה' בין חזקיהו האסדרה, או מלשון קריו לגב' **"עליית"** יתבאר **או** קומת גב. **או** מעולה שבבנים.

ונשאלו לו שם מטה ושולחן וכסא ומנורה" **אמר אביי**, יש ש' דרכים של הנהגה **כאלישע** שנהנה מאחרים, **וכשמואל** שלא נהנה ולכל מקום שהלך לקח עמו חפציו, שנאמר "כי שם **בימותי** **ביאר ר"ח** לכל מקום שהלך שם בותו עמו.

אמרה השונמית על אלישע "כי איש אלקים קדוש", **אמר רבי יוסי ברבי חנינא**, מכאן למדנו שהאשה מזהה טיבעם של אורחים יותר מחאיש. **וחלקו רב ושמואל** איך ידעה שהוא קדוש, **למ"ד** לא נראה בסבובי זיבוב. **ומ"ד** הציעה לו סדון של פשתן ולא ארחתה עליו קר.

זקנדק נוסח **אמר רבי חנינא** נאמר "קדוש הוא" **אבל** יחזי משרתו אינו קדוש היות "ויגש יחזי להדפה" היינו שאחזה ב'הוד יפה', הינו דדיה.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא בשם רבי אליעזר בן **עקיבא**, המארה ת"ח בביתו מהנה אותו מנכסיו כאילו הקריב תמיד, **ממה** שאמר "עובר עליו תמיד".

עוד אמר רבי יוסי ברבי חנינא בשם רבי אליעזר בן **עקיבא**, "ממעמקים" בתפילה לא יעמוד על מקום גבוה אלא במקום נמוך. **וכן אמר רבי חנינא** בריתא, שאין לקרוא בתורה, **ואמר רב חסדא** בשם רבי **עוקבא**, שלא יאמר ברכת יוצר אור. **ונשאלו דבריו הפסיק** לאחר שלמדנו שאף לאחר הזמן מברך את ברכות ק"ש.

וי"א שיבאר את הגזר במשנה שלא הפסיק, היינו שלא הפסיק בברכותיו.

אמר רבי מני, מי שקורא ק"ש בזמנה, גדול מהלומד תורה, **מודקדק מלשון המשנה** על המפסיד ששכרו קקורא בתורה, א"כ שקרא בזמן שכרו רב.

עיונים על הדף

שירת דוד על הימים שינק מאינו.

מבואר בגמ' שדוד המלך אמר שירה ושיבח להקב"ה על חמש תקופות בימיו חייו. ומבואר ששיבח להקב"ה על שינק משדי אמו והסתכל בדדיה ועו"ז אמר "ברכי נפשי את ד' ואל תשכחי כל גמוליו". וביארו 'כל גמוליו' לרבי אבהו שדדיה במקום הלב. והסיבה, לרב יהודה, שלא יסתכל במקום ערוה. לרב חמנא כדי שלא יינק ממקום הטינופת.

מבואר בגמ' להלן **(לא, ב)** בתפילה חנה, "וחנה היא מדברת על לבה" אמר רבי אלעזר משום רבי יוסי בן זמרא על עסקי לבה אמרה לפניו רבונו של עולם כל מה שבראת באשה לא בראת דבר אחד לבטלה, עינים לראות, ואזנים לשמוע, חוט להריח, פה לדבר, ידים לעשות בהם מלאכה, רגלים להלך בהן, דדים להניק בהן, דדים הללו שנתת על לבי למה לא להניק בהן, תן לי בן ואינק בהן. ודברי הגמ' עורר בספר "ארץ החיים" הובא בספר "אברהם אנכי" לרבי אברהם בן רבי חיים פלאג' **(משלי ס' ה)**, מדוע הוסיפה חנה בדדים, יותר משאר איברים, הרי לא אמרה חוטם שנתת בפני, מדוע הזכירה בדדים שנתת הקב"ה על ליבה. ובנוסף, הרי הדדים מיועדים להאכלת הילוד, בין אם הוא בן בין אם היא בת, מדוע חנה אומרת "תן לי בן ואינק בהן", מדוע מכה טענתה מבקשת היא בן ולא בת.

וביאר הרב הנזכר, דוד המלך שהודה להקב"ה על יניקתו מדדי איומו, ובמיוחד על מיקומם במקום בינה, ולא במקום התורפה כשאר בע"ח. ביאר הדבר, הרי המסתכל במקום ערוה גורם לשכחת התורה, א"כ נמצא שהמעלה המיוחדת שאין מקום הדדים במקום התורפה הוא בעיקר לבנים שהם המצויים על לימוד התורה, אב המלמד בתו תורה כמלמדה תיפלות, הרי שהודה דוד המלך על שנתת התורה שהוענק לו, ועל מה החוסן בזכורך בתורה שנעשו דדים במקום בינה. מעתה מובן מאוד מה שחנה התפללה, הרי דוד המלך כבר הודה על דדים במקום בינה, וכנזכר זה מחמת לימוד התורה של הזכרים, א"כ נגזר מכך בבקשתה שניתן לה דדים על ליבה, א"כ תן לי בן ואינק בהן.

ספר רפואות

מבואר בגמ' שאחד מן הדברים שעשה חזקיהו המלך והודו עליהם, שגנז ספר הרפואות. הרמב"ם בפירושו המשניות **(סוף פרק רביעי בפסחים)** כתב, "ספר רפואות היה ספר שהיה ענינו להתרפאות בדברים שלא הותרה תורה להתרפאות בהן, כמו הדברים שחשבו בעלי הצורות, והוא כי יש אנשים חכמים בחכמת הכוכבים ועל פיהם יעשו צורה, לעתים ידועים ויעילו או יזיקו לדברים ידועים, וזו הצורה נקראת בלשון יון טלס"ם, ואמר כי הצורה שהיא נעשית כזו התכונה היא טובה לחולי פלוני וכיצא בו מן הדברים המטעים, ומחבר זה הספר לא על דרך החכמה בטבע המציאות לא על דרך שיעשה אדם פעולה ממה שנכתב באותו הספר וזה מותר.

ועוד יתבאר לך כי יש דברים שמנע השם לקבלה **(סנהדרין דף סח)**, אבל אתה לא למד להבין יתברך אמר לא תלמד לעשות ולמדנו בקבלה **(סנהדרין דף סח)**, אבל אתה לא למד להבין ולהרות. וכאשר השינוי בני אדם ודרכם והיו מתרפאים באותן הדברים הסיך לנזק ואולי שהיה ספר והיה שם רפואה לסם המות, והיה אומר סם המות פלוני מרקחין אותו כך ומשקין אותו כך ויארע ממנו מן הקרבים ורפואתו כך וכך דבר פלוני וכשיהיה רואה הרופא אותן המקרים היה יודע כי אותו הסם שקיחהו והיה נותן לו אותה הרפואה להיות כנגד הסם ולהציל ממות, וכאשר השינוי בני אדם ודרכם והיו מתייחסים באותם הסמים, הסיך הספרים ונגזן, ואני הרביתי לך דברים בזה הענין לפי ששמעתי וכן פרשו לי הענין כי שלמה חבר ספר רפואות כשיחלה שום אדם או יקרנו שום חולי מן החולים היה מתכוין לאותו הספר והיה עושה כמ"ש בספר והיה מתרפא וכאשר ראה חזקיהו כי בני אדם לא היו שומעין על הש"ס הוסיף אותו ונגזן".

המהרש"א בגיטין **(נח)** שואל איך כתבו בגמ' רפואות לכמה וכמה מחלות, הרי בגמ' לפנינו אמרו שחזקיהו המלך גנז את ספר הרפואות, וטעם הדבר היות ואנשים השתמשו ברפואות ושכחו מדוע הביא עליהם הקב"ה את החולי ולא היה נכנע ליבם. וא"כ טעם זה עדיין קיים ומדוע כתבו בגמ' את הרפואות.

ביאר המהרש"א, שבאמת ניתנה הרשות לרפא ע"י חכמת התלמוד ולא התפרסמו כולם כדי שאדם לא יהיה בטוח בעצמותה של הרפואה וישכח להתחנן למי שאמר והיה העולם, אלא היות והותר לכתוב את התורה שבע"פ מחמת שכחה ועת לעשות לד' הפרו תורתך ואף בדברים שבע"פ אי אתה רשאי לכתובם בכ"ז התירו ה"ה בחכמת הרפואה היתרו לכתוב מחמת השכחה. וביאר שמתוך רפואות אלו יראה אדם כי אין התלמוד חסר מכל החוכמות כי לכל חולי תמצא הרפואה השלמה והאמיתית למבני הלשון ולא יאמר המלעיג על חכמי התלמוד שהיו חסרים ממחמת הרפואה.

כתב הט"ז **(ו"ד שלו, א)** ודאי שבזמן הזה חייבי ללכת לרופא כיון שלפי מעשה האדם חיותו תלויה ברפואת בשר ודם. וכבר קדם לו הרשב"א בתשובה **(חלק א, חג)** שמתוך להתעסק וכאשר הרפואות ובלבד שיהיה ליבו לשמים וידע אמיתית הרפואה ממנו ידרוש. וכתב בהמשך דבריו אסור להיכנס בעיניו הסכנות ולבטוח על הנס. **(הרמב"ם הביא מקור אחר לרשות הרופא, עי' בתורה תימיה שמות כא, יט; ובתורת משה לחת"ס פרישת משפטיו כא, יב)**